

RECENZE

Kysela Jan – Urban Michal (eds). *Literatura a film jako zrcadlo práva a právníků*. Praha: Leges, 2017, 224 s.

Ius est ars boni et aequi praví *Celsova* slavná definice práva. Přestože římský klasik při vymezení práva s uměním operuje, zřejmě by se – při pohledu do současnosti právní vědy – podivil, do jakých rozměrů lze vztahy mezi právem a uměním rozvést. A skutečně, právě 20. století (respektive jeho druhá polovina a počáteční léta století 21.) představuje v oblasti bádání o právu a umění zrod a etablování relativně samostatné podoblasti, která pro svůj (anglo)americký původ a zaměření především na literaturu nese jméno *Law and Literature*.

Česká republika však není Spojenými státy americkými, a tak se u nás významnější semenáčky hnutí *Law and Literature* začaly objevovat teprve nedávno, a to zejména díky přičinění brněnského *Martina Škopa*. Škopovy práce *Právo a vášeň¹* a navazující *...právo, jazyk a příběh²* můžeme pro českého čtenáře bez dalšího považovat za vstupní bránu do tématu. Z nejnovější literární produkce je navíc patrné, že si *Martin Škop* vychovává právně-literární následovníky a následovnice, o čemž svědčí především díla *Markéty Klusoňové (Štěpáníkové)*.^{3,4} Recenzovanou knihou se k přemýšlení o tématu hlásí i autoři právnické fakulty pražské.⁵

Pražská kniha se těm brněnským přibližuje tematicky. Konečně strefit se zaměřením textu do širokého oboru práva a umění, respektive *Law and Literature*, není nikterak obtížné. V řadě dalších charakteristik se však zmiňovaná díla liší. Upozorníme proto na tomto místě budoucího čtenáře *Literatury a filmu jako zrcadla práva a právníků* na nejdůležitější odlišnosti.

Nejvýznamnější distinkce spočívá v počtu autorů a jeho následcích. Zatímco své práce *Martin Škop* i *Markéta Štěpáníková* psali sami, editoři *Jan Kysela* a *Michal Urban* stáli před úkolem harmonizovat v monografii celkem 12 autorů (včetně sebe sama). Autory jsou přitom bez výjimky tvůrci s osobitým stylem a stejně tak osobitým přístupem k tématu. A tak, zatímco *Právo a vášeň..., ... právo, jazyk a příběh* a *Hnutí Právo a literatura...* působí relativně sevřeným dojmem (zavedení tématu, rozvinutí literárněvědního přístupu k právu a provedení empirického zkoumání použití krásné literatury v rozhodnutích soudů), většina kapitol (autorských příspěvků) v *Literatuře a filmu jako zrcadlu...* mluví především k sobě a především o svém.

Co si pod tím představít? Vzhledem k množství autorů a prostorové omezenosti recenze zmiňme toliko několik příkladů. Výjimku z řečené nepropojenosti představují dva pří-

¹ ŠKOP, Martin. *Právo a vášeň: jazyk, příběh, interpretace*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 205 s.

² ŠKOP, Martin. *...právo, jazyk a příběh*. Praha: Auditorium, 2013, 182 s.

³ Nejvýrazněji zřejmě na disertační práci založená publikace KLUSOŇOVÁ, Markéta. *Hnutí Právo a literatura koncem 20. a na počátku 21. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, 156 s.

⁴ Jak trefně doplnil recenzent tohoto textu – za což mu vřele děkuji – zájemci o *Law and Literature* najdou přesahy k tématu i u dalších autorů; za všechny zmiňme vybraná díla *Petra Hajny*. Brněnskou péči o téma nadto pěkně demonstruje i pořádání soutěže o nejlepší právnickou povídku.

⁵ Využíváme-li geografického dělení, neměli bychom zapomenout na právnickou fakultu olomouckou a sborník vycházející z Olomouckých debat mladých právníků. HAMULÁK, Ondřej. *Právo v umění a umění v právu: sborník odborných příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké debaty mladých právníků 2011*. Praha: Leges, 2012, 448 s.

spěvky *Radima Seltenreicha*, které knihu zahajují. V prvním z nich autor dovedně uvádí čtenáře do svého pojmání oboru a nabízí mu řadu literárních typů, nakonec navrhuje „kanonické vymezení“ témat pedagogického oboru Právo a literatura. V příspěvku navazujícím pak využívá rozboru *Dickensova Ponurého domu* k demonstraci přínosnosti literatury pro právní uvažování. (*Ponurý dům* sice doporučuje R. Seltenreich využít k výuce tématu „Literatura a právníci jako padouši“, z rozboru je však patrné, že témat bychom našli v textu více.) Tím se systematictější přístup knihy vyčerpává a následují izolované příspěvky jednotlivých autorů.

Jan Kosek tak například pojednává o zdrojích a souvislostech díla *Franze Kafky*. Text ve skutečnosti představuje spíše než dílo zaměřené na Právo a literaturu výpravné pojednání o židovství a antisemitismu *Kafkovy* doby. *Příběhy z Babylónu Petra Aghy* si dozajista s chutí přečte každý čtenář obdivující J. L. Borgese a ještě raději čtenář holdující (přeci jenom dosti specifickému) „postmodernímu“ jazyku. Vysoce abstraktní text, hojně čerpající z *Foucaulta*, konstruuje a dekonstruuje, interpretuje a reinterpretuje, probouzí zoufalství z neuchopitelnosti, a přesto se snaží uchopovat, nechává čtenáře ztratit se v hypertextovém labyrintu všeobsažné Babylonské knihovny, aby nakonec (snad smířlivě?) nabídnul tradiční východisko z beznadějnosti hledání v alternaci klasického závěru „i cesta je cíl“. (Zde reprezentovaný vyjádřením, že právě schopnost kombinování textů je v textovém putování to nejdůležitější; jak stojí v poslední větě kapitoly: „Zvítězit‘ ovšem neznamená najít cestu ven z labyrintu jazyka či textu, avšak úspěšně se v něm pohybovat.“) Vysloveně donkichotským dojmem působí práce Jana Venclíka. Ten se v době, kdy se lze odůvodněně ptát, zdali *Law and Literature* v nedaleké budoucnosti nebude nahrazeno či spíše pohlceno hnutím *Law and Film* (konečně dva příspěvky v knize pojednávají právě o právu a filmu), pátrá po souvislostech práva a opery...

Řečeno zkrátka, kniha *Literatura a film jako zrcadlo práva a právníků* představuje bezpochyby poučné a poučené čtení. Avšak spíše než jako monografii je třeba ji číst jako sbírku samostatně stojících textů jednotlivých autorů, a to s vědomím, že záměr i zájem autorů se místy i významně liší. Dojmy ze čtení nekriticky naladěného čtenáře a čtenáře kriticky naladěného si nakonec budou zřejmě podobny. Oba si ze čtení odnesou obrázek o tom, co všechno lze pojímat jako tematiku *Law and Literature*.

Tomáš Friedel*

Vladár Vojtech. Dejiny cirkevného práva. Praha: Leges, 2017, 608 s.

Na konci roku 2017 vydalo české vydavatelství Leges knihu *doc. JUDr. Mgr. Vojtecha Vladára, PhD.*, ktorá sa zaoberá dejinami cirkevného práva. Už samotné meno autora, vedúceho Katedry rímskeho a cirkevného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a odborného asistenta na Katedre pastorálnej teológie, liturgiky a kánonického práva Teologickej fakulty Trnavskej univerzity, je garanciou vysokej vedeckej úrovne recenzovanej publikácie. Svoju vedeckú vyspelosť a erudíciu dosiaľ preukázal už v dvoch

* Mgr. Tomáš Friedel, Ph.D., katedra politologie a sociologie Právnické fakulty Univerzity Karlovy. E-mail: friedel@prf.cuni.cz. Text vznikl v rámci programu *PROGRES* p. č. Q18.